

ТЕМАТИКАТА НА КНИЖКА 4 ЗА 2023 Г. НА СПИСАНИЕ „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

ТАТЯНА АЛЕКСАНДРОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
t_alexandrova_@mail.bg

Книжка 4 за 2023 г. на списание „Български език“ съдържа статии от две тематични области: история на българския език по данни от писмени паметници от Средновековието и прехода към Новото време и различни аспекти на съвременния български език – лингвистична прагматика и прилагане на иновативни инструменти за измерване на четивната грамотност на учениците.

В статията си „За звездата Цигръ в астрономическия комплекс от текстовете и изображения от ръкопис BAR 219, XVI в.“ Марияна Цибранска-Костова си поставя за цел да анализира писмени свидетелства от друг географски ареал, със среднобългарски правопис, на фона на обилието от текстове и предания за звездата Цигръ (Венера) в руската писмена традиция и народна култура. Илюстрира се процесът на обогатяване на прогностичната книжнина в поствизантийската епоха от XV в. насетне; натрупването на разностранни чужди влияния върху стари близкоизточни и византийски мотиви в астрономическото знание; ролята на монашеските общности за тяхното разпространение.

Татяна Брага разглежда „Лексеми, назоваващи и съпътстващи магическите практики, в *Женския сборник* на Йосиф Брадати“, чието съдържание е ориентирано към светска, основно женска аудитория. В кодекса се съдържа ценен лексикален материал, описващ народните суеверия и окултни практики, споменават се редица названия на лица, практикуващи подобни дейности, както и ролята на жената в тях. Като приложение е представен наборен текст на фрагмент от това съчинение и неговият превод на съвременен български език.

В статията си Калина Мичева-Пейчева анализира „Чужди думи в езика на средновековни апокрифни молитви“ от XV–XVII в. Представени са две групи заемки: названия на змии и названия на предмети. Заемките и калките

от гръцки произход в молитвите срещу змии се свързват с магическата сила на словото в българската традиция. В други молитви се откриват названия на утилитарни средства в помощ на страдащите, като се илюстрират връзките на българския език и със западноевропейски езици.

Георги Митринов разглежда „Българска езикова история от Южните Родопи. Историческа антропонимия и диалектни особености от говора на с. Чалаба (грц. Σιγαδα), Гюмюрджинско“. Представят се исторически и антропонимни данни за селото, които доказват българския и християнския характер на неговото население през XVI век. Въпреки че голяма част от населението е помюсюлманчена, то запазва родния си български говор. Направена е съпоставка с антропонимен материал от други райони на Западна Тракия и Южните Родопи по данни от XVI в. Разгледани са по-важни особености на местния български говор.

„Стилът на заглавията в българската преса“ е темата на статията на Марияна Витанова, където се разглеждат езиковите средства, чрез които се постига експресивност и атрактивност на медийния език: включване на елементи от социалните говори и диалектите, на неологизми и оказионализми, актуализиране на остарели турцизми. Изследването се базира на материал, ексцерпиран от електронните версии на няколко български вестника и информационни агенции в периода 2022–2023 г.

Във основа на оценки за деминутивите, ексцерпирани от различни по жанр текстове от последните две десетилетия, Николай Паскалев анализира „Отношението на съвременния носител на българския език към деминутивите“. Направен е опит за систематизация на оценките. Разгледани са начините за тяхното изразяване, като е обърнато специално внимание на използването на експресивна лексика, на иронични стратегии, както и на рецепционната употреба на деминутиви.

Статията на Светла Коева, Валентина Стефанова, Ивелина Стоянова и Мария Тодорова е посветена на „Оценка на уменията за четене в начална училищна възраст“. Тя представя проект, който се осъществява чрез сътрудничество между две партньорски организации – Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (БАН) и Института за компютърна лингвистика „Антонио Замполи“, Пиза, Италия. Основна цел на проекта е изследването и оценката на уменията за четене при ученици в начален етап на обучение с помощта на съвременните езикови технологии.

✉ доц. д-р Татяна Александрова

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България